

MSB 335

MORE SEED AND BREAD

KORTE BIJBELSE BOODSCHAPPEN VAN

THE WORD OF TRUTH MINISTRY

oprichter: Otis Q. Sellers

Jakob heeft onterecht een slechte reputatie

door Candy Davis

Jakob heeft een slechte reputatie, die van een sluwe bedrieger. Dit gaat terug tot het moment van zijn geboorte, toen hij de hiel van zijn tweelingbroer vastgreep toen zij werden geboren (Gen.25:24-26). Jakobs naam betekent letterlijk 'hielgrijper', 'onderkruiper', 'bedrieger'. Een beroemde predikant zegt: "Deze neiging om de hiel vast te grijpen zou Jakob het grootste deel van zijn leven kwellen; hij groeide op tot een hebzuchtig en sluw persoon." Maar is deze reputatie terecht?

Aanklacht: Jakob steelt het eerstgeboorterecht van Esau

Het eerstgeboorterecht was in de oudheid geen kleinigheid. De eerstgeboren zoon ontving gewoonlijk een dubbel deel van de familie-erfenis (Deut.21:15-17), samen met het gezag om het hoofd van de familie te zijn (Gen.27:29). Het drama rond het eerstgeboorterecht van Esau begint wanneer hij thuiskomt van de jacht en luidkeels klaagt dat hij flauwvalt van de honger. Hij smeekt zijn broer om soep, waarop Jakob zegt: "**Verkoop mij dan eerst uw eerstgeboorterecht**" (Gen.25:29-31).¹

Critici beschuldigen Jakob er al snel van misbruik te maken van Esau op het moment dat hij lichamenlijk verzwakt is. Wat echter over het hoofd wordt gezien, zijn de woorden uit Esau's eigen mond die onthullen hoe weinig waarde hij hecht aan zijn eerstgeboorterecht. "**En Esau zeide: Zie, ik ga toch sterven;**

¹ Voetnoten zijn van de vertaler.

Citaten zijn uit de Nieuwe Vertaling 1951 van het NBG.

waartoe dient mij dan het eerstgeboorterecht?" (Gen.25:32). De mensheid van vandaag heeft misschien medelijden met Esau, maar de Schrift heeft dat niet. Over het feit dat Esau zijn eerstgeboorterecht heeft verkocht in ruil voor een zielige kom soep, zegt de Schrift: **"Zo verachtte** (Hebr. *BĀZĀH*) **Esau het eerstgeboorterecht"** (Gen.25:34; Hebr.12:16-17). Hij beschouwde het als waardeloos.

Jakob wordt ten onrechte beschuldigd van het stelen van Esau's eerstgeboorterecht. Esau verkocht zijn eerstgeboorterecht zonder meer in een transactie die door de broers met een eed werd bezegeld, waardoor deze bindend werd. **"Daarop zeide Jakob: Zweer mij eerst. En hij zwoer hem. Zo verkocht hij aan Jakob zijn eerstgeboorterecht"** (Gen.25:33).

Het Hebreeuwse woord voor 'zweren' is *šĀBA'*, de werkwoordsvorm van *šĒBA'* (zeven). Het getal zeven speelde een belangrijke rol bij het afleggen van formele eden: deze werden bekrachtigd met zeven offers of zeven getuigen, of door een verklaring zeven keer te herhalen (Gen.21:28-30). Het is mogelijk dat de broers door het afleggen van hun eed de verkoop van het eerstgeboorterecht op een officiële manier bezegelden, die niet in het verslag staat, maar verder ging dan een mondelinge overeenkomst. Hoe dan ook, als het niet bindend was, had Isaak de deal ongedaan kunnen maken en het eerstgeboorterecht kunnen teruggeven aan zijn favoriete zoon, Esau (Gen.25:28). Zoals het er nu uitziet, gaf Isaak toe dat de verkoop rechtmatig was (Gen.27:33; Hebr.11:20).

Verloren tussen de stemmen die Jakob veroordelen, is de klank van de enige stem die ertoe doet: de stem van God. Nog voordat de tweeling geboren was, vertelde God aan Rebekka dat van de tweeling die zij droeg: **"de meerdere zal den mindere dienen"** (Gen.25:23, St.Vert.). Critici proberen zich uit Gods bedoeling te wurmen door te beweren dat het vers alleen betekent dat de oudste de jongste op de een of andere manier zal dienen, niet dat de jongste het eerstgeboorterecht zal ontvangen. Dergelijke critici vergeten dat God een ondersteunend Schriftgedeelte geeft waarin Hij Zijn keuze herhaalt om het eerstgeboorterecht aan Jakob te geven, niet aan Esau (Rom.9:6-13).

De Schrift biedt nog meer verdediging voor Jakob. Terwijl de Bijbel Esau ronduit een hoereerder (Grieks: *PORNOS*) en een onverschillig, slecht mens noemt (Hebr.12:16), noemt hij Jakob een oprecht (Hebr.: *TĀM*) man (Gen.25:27, St.Vert.). De betekenis ervan in het Hebreeuws is: volmaakt, compleet, volwassen.² Dit plaatst Jakob in goed gezelschap, want ook Job **"was vroom en oprecht** (Hebr.: *TĀM*)" in Gods ogen: **"Want niemand op aarde is als hij, zó vroom en oprecht** (Hebr. *TĀM*), **godvrezend en wijkende van het kwaad."** (Job 1:8).³

Al met al is het redelijk om te zeggen dat Jakob het eerstgeboorterecht niet kocht om er zelf beter van te worden; anders zouden we dat in de Schrift lezen. Nee, we kunnen de Bijbel van voor tot achter doorzoeken naar veroordeling van Jakob, maar zullen die niet vinden. Waar Jakob de fout in ging, was dat hij de kwestie van het eerstgeboorterecht niet in de handen van de Heer liet. In zijn gretigheid om Gods doel te zien gebeuren, mengde hij zich erin om God een handje te helpen door zelf het eerstgeboorterecht veilig te stellen. Wat hier duidelijk naar voren komt is een gebrek aan geloof, niet een sluw, hebzuchtig hart. Uiteindelijk overwint Jakob zelfs dit, zoals we zien aan zijn opname in de lijst met Geloofsgetuigen (Hebr. 11:21).

Aanklacht: Jacob steelt de zegeningen van Esau

Het drama gaat verder wanneer Jacob zich voordoet als zijn broer op het moment dat Isaak op het punt staat de zegeningen aan Esau te schenken. Nu wordt Jacob, naast het stelen van Esau's eerstgeboorterecht, ook beschuldigd van het stelen van zijn verbondszegeningen (Gen.27:36; Gen.28:3-4).

De aanklagers houden er geen rekening mee dat Jacob niet de enige speler is in dit drama van bedrog. Er is genoeg veroordeling te verdelen. Isaak, bijvoorbeeld. Isaak – die heel goed wist dat Jakob Gods uitverkorene was voor de zegeningen – had toch besloten ze aan Esau te geven. Bovendien lijkt het erop dat Isaak van plan was de zegeningssceremonie in het geheim te houden, want Rebekka kwam er

² NBG51 heeft 'huiselijk', NBV 'rustig'.

³ In de *Authorized Version* staat in beide verzen "perfect" (volmaakt).

pas achter toen ze toevallig het plan in de maak opving (Gen.27:5). Waarom, vragen wij ons af, zou Isaak de zegeningen in het geheim aan Esau geven, tenzij hij wist dat hij volkomen ongelijk had? En wat dacht Isaak wel niet, door de verbondszegeningen te geven aan een zoon die zijn ouders verdriet bezorgde door met Kanaänitische vrouwen te trouwen (Gen.26:34-35)? Wat Esau betreft: behalve dat hij zich door deze huwelijken onwaardig had getoond, kwam hij niet eens in aanmerking voor de zegeningen en dat wist hij, aangezien hij zijn eerstgeboorterecht had verkocht. Dus door te jammeren over zijn zogenaamd gestolen zegeningen, maakte hij zich zelf schuldig aan bedrog (Gen.27:36,38).

En dan is er Rebekka. Het idee om Jakob als Esau te vermommen kwam in de eerste plaats van Rebekka. En zij was het die Jakob opdroeg haar plan uit te voeren (Gen.27:8).

Aangezien er genoeg aanleiding is tot veroordeling, moeten we hier even stilstaan om te suggereren dat er misschien ook ruimte is voor wat barmhartigheid.

Ten eerste, barmhartigheid voor Rebekka. We kunnen ons de paniek van Rebekka – een godvruchtige vrouw (Gen.25:22) – voorstellen. Haar man staat op het punt de wil van God te trotseren (Gen.25:23). Het plan dat zij als reactie daarop bedacht, was oneerlijk, dat valt niet te betwisten. Maar gezien de ernst van Isaaks dreigende zonde tegen God, handelde zij zoals zij dacht dat het beste was om Gods doel te vervullen. Net zoals haar zoon Jakob een gebrek aan geloof liet zien, doet Rebekka dat ook. Rebekka had de kwestie van de zegeningen aan God moeten overlaten. Zij deed het verkeerde, maar om de juiste reden.

Vervolgens: barmhartigheid voor Jakob. Zoals gezegd, door zich voor Esau uit te geven, gehoorzaamde Jakob in feite alleen maar zijn moeder (Gen.27:8) en dat kunnen we hem nauwelijks verwijten (Ex.20:12). In dit drama rond de zegeningen gebruiken critici Jakobs eigen woorden tegen hem. “Zie je wel!”, zeggen ze. “Jakob geeft zelf toe dat hij een bedrieger is!” (Gen.27:12, St.Vert.). En zo lijkt het ook, tenzij we het woord “bedrieger” (Hebr. תָּאֵא) zoals het hier is gebruikt definiëren als: een spotter; iemand die de spot drijft met een ander.⁴ Betrapt worden terwijl hij zijn vader voor de gek houdt, is hier helemaal niet Jakobs zorg, maar veeleer dat hij rekening houdt met Isaaks blindheid (Gen.27:1). Jakob wil niet dat Isaak denkt dat hij de spot drijft met de handicap van zijn vader.

In plaats van door God veroordeeld te worden voor het stelen van de zegeningen van Esau, wordt Jakob door de Heer verzekerd dat hij de rechtmatige ontvanger is wanneer God aan Jakob verschijnt in een droom bij Bethel en dezelfde beloften, dezelfde verbondszegeningen, herhaalt die Hij aan Abraham en Isaak had gegeven (Gen.28:12-14).

Aanklacht: Jacob bedriegt zijn schoonvader

In het volgende verhaal beschuldigen critici Jacob ervan zijn toevlucht te hebben genomen tot zwarte magie om zijn oom Laban een groot deel van zijn kudde afhandig te maken. De twee waren overeengekomen dat Jacob een eigen kudde uit die van Laban mocht opbouwen, met één ongebruikelijke voorwaarde: Jacobs toekomstige schapen en geiten zouden uitsluitend bestaan uit dieren met een minder gewilde kleur – met gespikkelde, gestreepte of gevlekte tekening (Gen.30:32-33). Maar zodra Laban instemt met Jakobs voorstel, zet hij alles op alles om het te dwarsbomen (Gen.30:35) door letterlijk de veelkleurige dieren weg te halen die Jakob had verwacht te gebruiken voor het fokken van zijn eigen kudde. Het lijkt nu onmogelijk voor Jakob om dieren met meerdere kleuren te fokken uit Labans kudde van effen gekleurde schapen en geiten.

Jakob weet echter het een en ander over het fokken van dieren, dankzij zijn jarenlange ervaring als veehouder. Wat hij vervolgens doet, weerspiegelt dit. **“Hij legde de takken die hij geschild had, in de troggen, in de drinkbakken, waar het kleinvee kwam drinken, vlak voor het kleinvee; en zij werden bronstig, als zij kwamen drinken. Was het kleinvee bronstig geworden bij de takken, dan wierp het gestreepte, gespikkelde en gevlekte jongen”** (Gen.30:38-39).

⁴ Zoals in Gen.27:12, NBG51.

Twee keer komt het woord 'brnstig' (Hebr. *YĀHAM*) voor, wat hier 'opgewonden zijn' betekent; 'in de bronst zijn', 'paren' (bij dieren). Het lijkt er dus op dat alleen al de aanblik van de gestreepte takken, of misschien een chemische stof die daaruit in het water is geëkt, als een soort afrodisiacum heeft gewerkt. Critici doen Jacob af als een dwaas, maar er zat een methode achter zijn gekte. Jacob wist uit ervaring dat een minderheid van elke kudde effen gekleurde dieren, zoals die van Laban, een recessief gen bezit voor veelkleurige tekening. Als twee dieren paren en elk een recessief gen dragen, kan dat nakomelingen opleveren met recessieve eigenschappen: veelkleurige tekening. Door het voortplantingsinstinct te versterken, neemt dus het aantal geboren nakomelingen toe, wat de kans vergroot dat er veelkleurige dieren worden gefokt voor Jacobs eigen kudde. En dit is precies wat Jacob voor ogen stond toen hij de gestreepte tak gebruikte om de paring te bevorderen. Daar is niets mysterieus aan.

Als dit de critici niet tot zwijgen brengt, dan zou het besef dat het plan voor Jakobs veelkleurige kudde rechtstreeks van God kwam, dat wel moeten doen (Gen.31:9-12). Jakob heeft zijn oom niet bedrogen. Het was God die de kudden van Laban wegnam en ze aan Jakob gaf (Gen.31:9).

God zorgt er uiteindelijk voor dat alle aanklachten tegen Jakob worden ingetrokken wanneer Hij zijn naam verandert van Jakob, de bedrieger, in Israël, de Prins van God (Gen.32:28; 35:10). Als de Heer Jakob geen slechte reputatie geeft, zouden wij dat misschien ook niet moeten doen.

Gepubliceerd in maart 2020